فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۹، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۳، شماره پیاپی ۱۱۴

محسن سقائی عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور، گروه جغرافیا
محمد علیزاده دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور مرکز فریمان

M.Saghaei
M. Alizadeh

E-mail: mohsensaghaei@yahoo.com

شماره مقاله: ۹۶۷ **صص: ۶۰-۴۱**
وصول: ۹۲/۳/۲۷ **پذیرش: ۹۲/۱۲/۸**

بررسی چالش‌ها، فرصت‌ها و راهکارهای توسعه گردشگری روستایی (مورد مطالعه: روستاهای بیاضه،گرمه و مصر، از شهرستان خور و بیابانک)

چکیده

گردشگری روستایی یکی از شاخص‌های صنعت گردشگری است که با توجه به ظرفیت های طبیعی و فرهنگی موجود درروستاها می‌تواند نقش مهمی در تجدید حیات روستاها، ایجاد اشتغال و درآمد برای روستاییان،حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی و تاریخی و در نهایت توسعه[۱] یکپارچه وپایدار روستا ایفا کند.

تغییرات سریع در نواحی روستایی و نیاز روستاها به فرصت های شغلی از یک طرف و توجه به گردشگری به عنوان عنصری کلیدی در توسعه و احیای نواحی روستایی از طرف دیگر، نیاز به درک اساسی گردشگری روستایی را بیشتر کرده است.

بدین منظور، در این مقاله با استفاده از مدل SWOT به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای گردشگری روستایی در روستاهای خورو بیابانک پرداخته، همچنین، با استفاده از مدل TCI فصول مناسب گردشگری در این روستاها مشخص شده است .

نتایج حاصل مشخص می‌کند که وجود منابع جذاب طبیعی و فرهنگی، قرار گیری روستاهای این ناحیه در کنار کویر و مسیر پرتردّد مسافران مشهد در نزدیکی خور و بیابانک، به ترتیب با امتیاز وزنی ۳۲/ ،۲۸/ و ۱۸/ به عنوان مهمترین نقاط قوت،کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی،تخریب آثار فرهنگی و طبیعی منطقه و مهاجرت از این روستا به ترتیب با امتیاز وزنی ۲۸/ ،۲۴/ و ۲۰/ به عنوان مهمترین نقاط ضعف، همچنین، جایگاه توریستی اصفهان با امتیاز وزنی ۴۰/، قرار گیری شهرستان خور و بیابانک در مسیر پرتردّد اصفهان- یزد- مشهد با امتیاز وزنی ۲۴/ و جایگاه جغرافیایی خور و بیابانک با امتیاز وزنی ۲۰/ مهمترین فرصت‌ها و تشدید فاصله اقتصادی بین اصفهان و سایر شهرستان‌های استان با امتیاز وزنی۲۰/، مهاجرت از روستاهای خور به طرف اصفهان با امتیاز وزنی ۱۸/ و کمبود اعتبارات کافی برای توسعه گردشگری در این منطقه با امتیاز ۱۶/ مهمترین تهدیدها محسوب می شود. همچنین، فصول بهار و پاییز بهترین فصول گردشگری در این شهرستان هستند.

واژه‌های کلیدی: گردشگری روستایی، شهرستان خور و بیابانک، توسعه گردشگری، مدل SWOT – مدل TCI

۱- Development

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

مقدمه

خور و بیابانک در ۲۸۰ کیلومتری شمال شرقی شهر نایین بر سر راه نایین به طبس قرار گرفته است. این شهر در دل کویر با آب و هوایی گرم، خانه‌هایی با دیوارهای بلند و بام‌هایی گنبدی شکل و بادگیرهای زیبا جلوه‌ای از معماری کویری دراستان اصفهان را به نمایش گذاشته است. در این شهرستان، روستاهای متعددی، از جمله: بیاضه،گرمه، مصر، عروسان و.. وجود دارند و دارای مشکلاتی به این شرح هستند: تخریب بافت سنتی و اماکن جاذب گردشگری، نبود خدمات زیربنایی برای جذب و اسکان گردشگران، عدم نگهداری بهینه از اماکن جاذب گردشگری ومهاجرت ساکنان روستاها به علت کمبود فرصت‌های شغلی و درآمد به طرف کلان‌شهرها و کاهش جمعیت روستاهای منطقه (جدول-های۱، ۲ و ۳).

جدول ۱) خانوار، جمعیت و بعد خانوار روستای بیاضه

روستای بیاضه	۱۳۸۸	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵
خانوار	۷۴	۱۰۳	۱۲۰	۱۲۳	۱۳۴	۱۵۸
جمعیت	۲۱۹	۳۲۵	۴۳۱	۶۰۳	۵۱۹	۶۵۲
بعد خانوار	۳	۳/۲	۳/۶	۴/۹	۳/۹	۳/۹

جدول ۲)جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای گرمه

روستای گرمه	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵
خانوار	۹۱	۹۷	۱۱۴	۹۸	۹۲
جمعیت	۲۸۳	۳۶۳	۵۲۴	۲۵۸	۴۰۳
بعد خانوار	۳/۱	۳/۷	۴/۶	۲/۶۳	۴/۴

جدول ۳) جمعیت، خانوار، بعد خانوار روستای مصر

روستای مصر	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵
خانوار	۴۰	۴۰	۳۹	۵۷	۶۳
جمعیت	۱۸۴	۱۷۵	۲۰۸	۲۷۶	۲۸۹
بعد خانوار	۴/۶	۴./۴	۵/۳	۴/۸	۴/۶

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن و فرهنگ آبادی‌های شهرستان نایین

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاستگذاران توسعه از فعالیت‌های گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند. زمانی که شرایط ملی و منطقه‌ای اجازه گسترش و توسعه گردشگری بین‌المللی را ندهد، توسعه گردشگری داخلی به ویژه در مناطق محروم می تواند نقش مهمی در توسعه این مناطق ایفا کند. امروزه گردشگری روستایی می‌تواند ایجاد اشتغال، افزایش درآمد، رفاه و بهبود معیشت مردم، حفظ هویت و فرهنگ نواحی روستایی، حفظ محیط زیست و ثبات و پایداری جمعیت در روستا را به همراه داشته باشد. شهرستان خور و بیابانک جزو مناطق مستعد برای جذب گردشگر داخلی و خارجی است و با توجه به پتانسیل‌های متعدد گردشگری(کویرگردی، وجود آثار تاریخی و فرهنگی، اکوتوریسم و..) در این منطقه با شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها می‌توان برای توسعه گردشگری و توسعه منطقه، پایداری جمعیت، ایجاد اشتغال و کسب درآمد برای ساکنان برنامه‌ریزی نمود.

در خصوص گردشگری روستایی پژوهش‌های متعددی انجام شده است که در زیر به تعدادی از آنها اشاره می‌شود:

میرکتولی و مصدق(۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان« بررسی وضعیت صنعت گردشگری روستایی و نقش آن در رونق صنایع دستی دهستان استرآباد شهرستان گرگان» به این نتیجه رسیده‌اند که گردشگری در توسعه صنایع دستی و کسب درآمد برای اهالی دهستان استرآباد تأثیر دارد.

قدمی،علیقلیزاده وآنامرادنژاد(۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان« بررسی نقش گردشگری در تغییرات کاربری اراضی شهری در شهرستان نوشهر» به این نتیجه رسیده‌اند که گردشگری در حوزه مورد مطالعه، باعث ایجاد تغییرات در کاربری اراضی باغات و جنگل و تخریب منابع طبیعی وگردشگری شده است.

سبحانی(۱۳۸۹) در مقاله ای به شناخت پتانسیل‌های گردشگری منطقه آبگرم سردابه در استان اردبیل پرداخته و به این نتیجه رسیده است که مهمترین عامل جذب گردشگر در این منطقه عوامل محیطی و آب و هوایی است.

رزم آور (۱۳۸۹) در پایان نامه کارشناسی با عنوان« بررسی مشکلات و موانع اکوتوریسم یاسوج» به این نتیجه رسیده است که کمبود امکانات رفاهی و خدمات، از مهمترین موانع توسعه گردشگری یاسوج است.

ابراهیم زاده و آقاسی زاده (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان« تحلیلی بر عوامل مؤثر بر گردشگری در ناحیه ساحلی چابهار» به این نتیجه رسیده‌اند که کمبود امکانات بهداشتی، پایین بودن سطح بهداشت وعدم سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری به عنوان عوامل تهدید کننده توسعه گردشگری چابهار است.

ضرابی، محمدی و باباخانزاده (۱۳۹۰) درمقاله ای با عنوان« تحلیلی بر جاذبه‌ها و تسهیلات گردشگری در منطقه اورمانات به این نتیجه رسیده‌اند که وجود جاذبه های طبیعی ، برخورد مردم، امنیت منطقه و بازارچه های مرزی از عوامل جذب گردشگر در این منطقه است.

با توجه به موضوع پژوهش، اهداف زیررا برای انجام آن می‌توان برشمرد:

۱- بررسی نقاط قوت، ضعف، تهدیدها و فرصت‌های حاکم بر گردشگری روستایی شهرستان خور و بیابانک؛

۲- ارائه مناسبترین راهکارها برای توسعه صنعت گردشگری روستایی و پایداری جمعیت روستاهای منطقه.

برای دستیابی به اهداف پژوهش سؤالات و فرضیات زیر تدوین گردید:

- چالش‌ها و تنگناهای گردشگری در روستاهای خور و بیابانک چیست؟

- فرصت‌ها و ظرفیت‌های گردشگری در روستاهای خور و بیابانک چیست؟

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

- به نظرمی‌رسدکمبود امکانات زیرساختی مهمترین چالش صنعت گردشگری منطقه است.
- به نظر می رسد فصول بهار و پاییز مناسبترین فصول گردشگری شهرستان خور و بیابانک است.

داده ها و روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی – تحلیلی و مبتنی بر مطالعات اسنادی، کتابخانه ای و بررسی‌های میدانی است و با استفاده از ابزار پرسشنامه، اطلاعات هواشناسی شهرستان و با کاربرد مدل‌های SWOT، TCI و نرم افزار SPSS به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته شده است. جامعه آماری مورد مطالعه ساکنان روستاهای گرمه، بیاضه، مصر و همچنین، گردشگران وارد شده به روستاهای فوق طی دوره پژوهش (فصل بهار) است. پرسشنامه‌ای تهیه و به‌طور تصادفی بین ۳۰ نفر از اهالی و بیست نفر از گردشگران توزیع گردید.

محدوده پژوهش

منطقه مورد مطالعه در شرق اصفهان درمدار ۵۵ درجه طول شرقی و۳۲ درجه عرض شمالی درکمربند بیابانی نیمکره شمالی قرار گرفته است .دارای آب و هوایی بیابانی و میانگین بارندگی کمتر از ۱۰۰ میلی متر، حداقل دمای مطلق ۱۴- درجه سیلیسیوس و حداکثر دمای مطلق ۴۷ درجه سیلیسیوس است(شکل ۱) (WWW.KHOORMET.IR).

از شمال با استان سمنان، از جنوب با استان یزد، از غرب با کاشان و از شرق به استان خراسان محدود می شود.

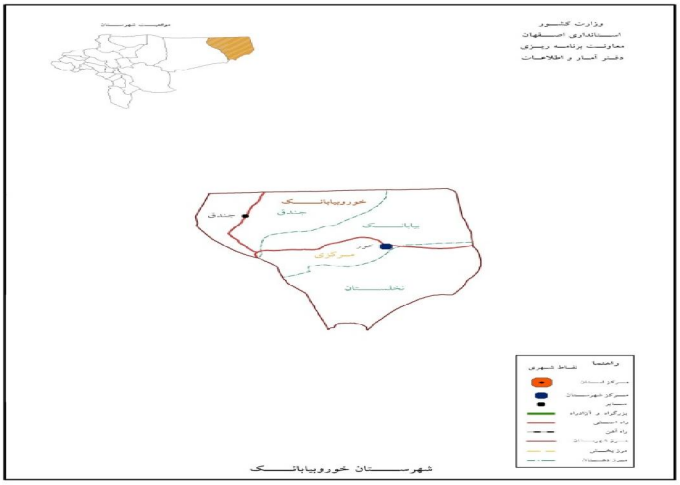

شکل ۱) موقعیت شهرستان خور و بیابانک

این منطقه دارای روستاهای مصر،گرمه، عروسان، بیاضه و.. است که دارای پتانسیل‌های متعدد گردشگری هستند ولیکن به علت کمبود فرصت‌های شغلی و پایین بودن سطح درآمد، جمعیت روستاهای شهرستان تقریباً به نصف کاهش پیدا کرده است جدول‌های(۱، ۲ و۳).

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری

۱- تعاریف و مفاهیم

گردشگری[۲]:عبارت است از هرآنچه به گردشگری و خدمات وابسته به آن مربوط می‌شود. این تعریف شامل همه فعالیت‌های مربوط به فرآیند جذب گردشگران و پذیرایی از آنان، سازمان‌های مسافرتی، دولت‌های مبدأ و دولت‌های میزبان و مردم محلی می‌شود(زاهدی،۱۳۸۳: ۱).

گردشگر[۳]:گردشگر کسی است که به قصد گذران اوقات فراغت، کسب و کار و اهداف دیگر، مدتی کمتر از یک سال متوالی را در سفر و اقامت خارج از اقامتگاه معمول خود می‌گذراند(رنجبران و زاهدی،۱۳۸۴: ۱۲).

گردشگری روستایی[۴]: عبارت است از فعالیت‌ها و گونه‌های مختلف گردشگری در محیط‌های مختلف روستایی و پیرامون آنها که دربردارنده آثار مثبت و منفی برای محیط‌های روستا، انسان و طبیعت است(سقایی،۱۳۸۳: ۱۱۲).

۲- دیدگاه‌ها و مبانی نظری

واژه توریسم از دو بخش تشکیل شده است. تور به معنای سفر،گشت، مسافرت و ایسم که به مکتب یا اندیشه فکری اشاره دارد. بنابراین، توریسم یعنی مکتبی که پایه فکری آن سیاحت وگردشگری است (شکوری،مهسا،۱۳۸۸ :۴۲).

در بحث گردشگری رشته های مختلف علمی، از جمله: اقتصاد، جغرافیا، جامعه شناسی،حمل و نقل و علوم سیاسی صاحبنظر هستند:

جغرافیا و برنامه ریزی توریسم، از جمله رشته هایی است که با جامع نگری خاص سعی دارد بر پدیده های فرهنگی- تاریخی در کنار پدیده های طبیعی به عنوان کانون تأثیر گذار،راهکارهای مطلوب را در زمینه توسعه گردشگری؛ به ویژه اکوتوریسم ارائه دهد. اغلب گردشگران بیش از هر چیز به آب و هوا، فرهنگ و طبیعت مقصد خود علاقه‌مند هستند. لذا بررسی و شناخت موقعیت مکانی از دیدگاه جغرافیا؛ مثل محیط،اقلیم،آب وهوا و جاذبه های طبیعی مورد توجه قرار می گیرد(www.noorportal.net).

از دیدگاه جامعه شناسی:گردشگری، محیط، فرهنگ، هنر، سبک زندگی، ارتباطات، اعتقاد و نوع توسعه را در یک جامعه تحت تأثیر قرار می‌دهد و به علت رابطه متقابلی که بین جوامع و صنعت گردشگری وجود دارد، بررسی علمی و پژوهش میدانی با عنوان شناخت جامعه شناسی گردشگری مورد نیاز است. این که مردم به چه انگیزه‌ای سفر می‌کنند، کدام مکان را به عنوان مقصد انتخاب می‌کنند، سفر چه اثری بر آنان دارد و مسافران چه اثری بر روی جامعه میزبان و محیط می گذارند، همه در زمره جامعه شناسی است (www.hamshahriinline.ir)

از دیدگاه علوم سیاسی،گردشگری موجب نوع دوستی و همکاری بین‌المللی می‌شود؛ زیرا باعث آشنایی ملل با دیگر فرهنگ‌ها ودر نتیجه نزدیک شدن دولت‌ها به یکدیگر می‌شود(www.modiryar.com).

2-Tourism
3-Tourist
۴-Rural Tourism

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

صاحبنظران علم اقتصاد معتقدند گردشگری به عنوان سومین صنعت بزرگ دنیا، علاوه بر اشتغال زایی باعث تحصیل ارز، تأمین آرامش، توزیع عادلانه ثروت و تبادل فرهنگ می شود. با ورود هر گردشگر، زمینه اشتغال ۳ تا ۵ نفر ایجاد می‌گردد و در آینده تزدیک این صنعت به بهترین شاخص اقتصادی هر کشور تبدیل خواهد شد(www.tourismroham.com).

صاحبنظران صنعت حمل و نقل معتقدند ارتباط متقابلی بین حمل و نقل و گردشگری وجود دارد. گردشگری برای جا به جایی گردشگران احتیاج به حمل و نقل دارد و صنعت حمل و نقل نیز برای تأمین هزینه‌های خود به گردشگری وابسته است(سقایی،۱۳۸۹: ۱۲۲).

تجزیه و تحلیل مسائل گردشگری روستایی خور و بیابانک به روش swot

به منظور ارائه راهکارها و تجزیه و تحلیل مسائل گردشگری روستاهای خور و بیابانک، شناخت عوامل چهارگانه مدل swot در جهت رفع نقاط ضعف و تهدیدها و بهبود قوت‌ها و فرصت‌ها امری ضروری است (گلکار،۱۳۸۴: ۲۱)که به بررسی آنها پرداخته می‌شود.

بررسی عوامل خارجی مؤثر بر گردشگری روستایی خور و بیابانک

یکی از نواحیی که قابلیت‌های زیادی برای گسترش گردشگری کویر و روستایی دارد، شهرستان خور و بیابانک است. ساکنان این شهرستان به علت کمبود فرصت‌های شغلی ودرآمد به طرف شهرهای بزرگ در حال مهاجرت هستند و به علت عدم نگهداری، آثار تاریخی و فرهنگی نیز درحال تخریب است؛ در حالی که موقعیت ترانزیتی – ارتباطی منطقه، شرایط منحصر به فرد طبیعی ظرفیت‌ها و توان‌های اکوتوریستی این منطقه می‌تواند در توسعه صنعت گردشگری و جذب گردشگر داخلی و خارجی مؤثر باشد و تثبیت و پایداری جمعیت روستاها را به همراه داشته باشد. در این مرحله به بررسی عوامل خارجی مؤثر بر ناحیه مورد مطالعه، به منظور شناخت فرصت‌ها و تهدیدهای مؤثر برتوسعه گردشگری در ناحیه مورد نظر پرداخته می‌شود(جدول‌های ۴و ۵).

با توجه به جدول(۴) مهمترین فرصت‌هایی که برای توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه پرسش شوندگان (مسؤولان و مدیران شهری، مردم) با آن روبه‌روست، عبارتند از:

جایگاه برجسته توریستی استان اصفهان در خاورمیانه با امتیاز وزنی ۰/۴۰به عنوان اولین فرصت، قرارگیری شهرستان خور و بیابانک در مسیر استان‌های یزد، اصفهان و خراسان با امتیاز وزنی ۰/۲۴ به عنوان دومین فرصت و جایگاه جغرافیایی مناسب شهرستان خور و بیابانک و رونق اقتصادی؛ بویژه در بخش صنعت گردشگری در شهرستان خور و بیابانک، هر دو با امتیاز وزنی ۰/۲۱ در اولویت بعدی قرار دارند. همچنین، بر اساس اطلاعات جدول (۵) تشدید فاصله فاحش اقتصادی بین منطقه اصفهان و سایر مناطق استان به علت استقرار اکثریت قریب به اتفاق مراکز اقتصادی استان در منطقه اصفهان و عدم استقرار آن در سایر مناطق، با امتیاز وزنی ۰/۲۰ به عنوان مهمترین تهدید، تأثیرات شهرهای بزرگ اطراف به علت وجود امکانات و خدمات بر مهاجرت از مجموعه روستاهای خور و بیابانک و اختلاف شدید جمعیتی بین اصفهان و سایر شهرهای دیگر منطقه و از بین رفتن خصوصیات طبیعی منطقه، با امتیاز وزنی ۰/۱۸و عدم

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

برنامه‌ریزی مناسب و تـأمین اعتبـارات کـافی در خصـوص توسـعه صـنعت گردشـگری روسـتایی در ایـن منطقـه توسـط مسؤولان و اثرهای اکولوژیکی نامطلوب، با امتیاز وزنی ۰/۱۶به عنوان تهدیدهای منطقه در خصوص توسعه گردشگری به شمار می‌آیند.

جدول ۴) تجزیه و تحلیل عوامل خارجی در فرصت‌ها

فرصت‌ها	وزن	درجه بندی	امتیاز بندی
۱- جایگاه برجسته توریستی استان اصفهان در خاورمیانه	۰/۰۱	۴	۰/۴۰
۲- قرارگیری شهرستان خور و بیابانک در مسیر استان‌های یزد، اصفهان و خراسان	۰/۰۶	۴	۰/۲۴
۳- جایگاه جغرافیایی مناسب شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۱	۳	۰/۲۱
۴- رونق اقتصادی بویژه در بخش صنعت گردشگری در خور و بیابانک	۰/۰۱	۳	۰/۲۱
۵-قرار گیری شهرستان در استان اصفهان که از نظر جمعیتی سومین استان پرجمعت کشور است.	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
۶- بهبودی نسبی وضع اقتصادی مردم و زیاد شدن مسافرت‌های تفریحی و گردشی	۰/۰۵	۳	۰/۱۰
۷- نتایج و پیامدهای منفی ناشی از شهرنشینی بی‌رویه به علت مهاجرت‌های زیاد از مناطق روستایی	۰/۰۳	۲	۰/۰۹
۹- وجود مراکز مهم آموزش عالی در سطح استان	۰/۰۲	۲	۰/۰۶
۱۰- قابل توجه بودن کویر و روستاهای حاشیه آن برای توریست‌های خارجی؛ مخصوصا اروپایی	۰/۰۳	۱	۰/۰۴
۱۱- جالب بودن روستاها و فرهنگ مردم روستاهای حاشیه کویر برای مردم	۰/۰۱	۱	۰/۰۲

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

جدول۵) تجزیه و تحلیل عوامل خارجی در تهدیدها

تهدیدها	وزن	درجه‌بندی	امتیاز بندی
۱- تشدید فاصله اقتصادی بین منطقه اصفهان و سایر مناطق استان به علت استقرار اکثر مراکز اقتصادی استان در منطقه اصفهان	۰/۰۵	۴	۰/۲۰
۲-تأثیر شهرهای بزرگ اطراف بر مهاجرت از مجموعه روستاهای خور و بیابانک	۰/۰۹	۲	۰/۱۸
۳- اختلاف شدید جمعیتی بین اصفهان و سایر شهرهای منطقه و از بین رفتن خصوصیات طبیعی	۰/۰۶	۳	۰/۱۸
۴-اثرهای اکولوژیکی نامطلوب	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
۵- عدم برنامه‌ریزی مناسب و تأمین اعتبارات در خصوص توسعه گردشگری روستایی توسط مسؤولان	۰/۰۴	۴	۰/۱۶
۶- پیدایش بحران آب در ایران مرکزی	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
۷- عدم تعادل منطقه‌ای به علت تمرکز بیش از حد صنایع و جمعیت	۰/۰۱	۲	۰/۱۴
۸- خطر ماسه‌های روان و از بین بردن زمین‌های قابل کشت منطقه	/۰۳	۲	۰/۰۹
۹-خطر تخلیه‌شدن کامل روستاها و تخریب این روستاها و از بین رفتن منابع و خدمات موجود	۰/۰۴	۲	۰/۰۸
۱۰- فرصت‌های شغلی موجود در بیرون از روستاهای شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
جمع فرصت‌ها و تهدیدها	۱۰۰		۲/۹۷

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

بررسی عوامل داخلی مؤثر بر گردشگری روستایی خور و بیابانک

هدف این مرحله سنجش محیط داخلی ناحیه مورد مطالعه برای شناسایی نقاط قوت و ضعف است که در جدول های ۶ و۷ ارائه شده است.

جدول ۶) خلاصه نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

نقاط قوت	وزن	درجه‌بندی	امتیاز وزنی
۱- وجود منابع جاذب طبیعی و فرهنگی در مجموعه روستاهای شهرستان خور و بیابانک که می‌تواند در توسعه صنعت گردشگری این روستاها مؤثر باشد.	۰/۰۸	۴	۰/۳۲
۲ –به خاطر قرارگیری این روستاها در کنار کویر می‌توان از جاذبه‌های کویر گردی در جذب گردشگر استفاده کرد.	۰/۰۷	۴	۰/۲۸
۳- تردد مسافران زیادی که از کمربندی کنار شهر خور به قصد زیارت به استان خراسان می‌روند و می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح آنها را به عنوان گردشگر به این روستاها جذب کرد.	۰/۰۶	۳	۰/۱۸
۴- شبکه ارتباطی تقریبا مناسب بین شهر خور و مجموعه روستاهای آن	۰/۰۳	۳	۰/۰۹
۵- عدم ناهمواری‌ها و موانع طبیعی در بالا بردن ضریب ایمنی برای گردشگران شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۴	۲	۰/۰۸
۶- تمرکز عناصر مهم کشاورزی، جمعیتی، فرهنگی، علمی، تاریخی و سیاحتی در شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۴	۳	۰/۱۲
۷- عدم وجود موانع فیزیکی در ایجاد و گسترش زیر ساخت های اصلی صنعت گردشگری در این روستاها	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
۸- عدم آلوده کننده‌های محیطی در این شهرستان	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
۹- فرهنگ مهمان نوازی خوب ساکنان روستاهای شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
۱۰-آیین‌ها و مراسم خاص موجود در منطقه	۰/۰۴	۳	۰/۱۲
۱۱- کم بودن فاصله بین روستاهای شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
۱۲- مناسب بودن هزینه اسکان و حمل و نقل	۰/۰۲	۲	۰/۰۴
۱۳- امنیت خوب منطقه	۰/۰۲	۱	۰/۰۲
۱۴- متنوع بودن منابع جاذب گردشگری در منطقه	۰/۰۱	۲	۰/۰۲

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

با توجه به اطلاعات جدول (۶) از دیدگاه پرسش شوندگان،مهمترین نقاط قوتی که مجموعه روستاهای شهرستان خور و بیابانک از آن برخوردار است، عبارتند از: وجود منابع جذاب طبیعی و فرهنگی با امتیاز وزنی۰/۳۲در مرتبه اول، قرارگرفتن این روستاها در کنار کویر و وجود پتانسیل‌های کویر گردی در این روستاها با امتیاز وزنی ۰/۲۸ درمرتبه دوم، تردد مسافران زیادی که از کمربندی کنار شهر خور به قصد زیارت به استان خراسان می‌روند و می توان با برنامه ریزی صحیح آنها را به عنوان گردشگر به این روستاها جذب کرد با امتیاز وزنی ۰/۱۸ درمرتبه سوم، همچنین عدم موانع فیزیکی، فرهنگ مهمان نوازی ساکنان،آیین و مراسم خاص، فاصله کم روستاها با همدیگر، تنوع منابع جذاب گردشگری و... از نقاط قوت توسعه گردشگری روستاهای شهرستان محسوب می‌شوند.

جدول ۷) خلاصه نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

نقاط ضعف	وزن	درجه‌بندی	امتیاز وزنی
۱- عدم گسترش خدمات دهی بخش حمل و نقل عمومی به مجموعه روستاها ی شهرستان خور و بیابانک و هزینه‌های گزاف برای گردشگران	۰/۰۳	۲	۰/۰۶
۲-تغییرات اقلیمی و وجود ماسه‌های روان در مجموعه روستاهای خور و بیابانک	۰/۰۶	۳	۰/۱۸
۳-عدم پوشش گیاهی و کشاورزی مناسب	۰/۰۴	۳	۰/۱۲
۴-کمبود منابع آب و خاک در مجموعه روستاهای شهرستان خور و بیابانک	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
۵- مهاجرت نیروی جوان این روستاها به علت کمبود شغل	۰/۰۵	۴	۰/۲۰
۶- فقدان مراکز و ارگان‌های آموزش دهنده به اهالی و ساکنان این روستاها در خصوص اهمیت این روستاها در صنعت توریسم	۰/۰۵	۳	۰/۱۵
۷- تخریب منابع جاذب گردشگر (طبیعی و فرهنگی) این روستاها به خاطر عدم رسیدگی مناسب	۰/۰۸	۳	۰/۲۴
۸- کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی- رفاهی برای جذب گردشگر	۰/۰۷	۴	۰/۲۸
جمع	۱/۰۰		۳/۰۷

با توجه به اطلاعات جدول (۷) از نظر پرسش شوندگان کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی –رفاهی برای جذب گردشگر با امتیاز ۰/۲۸ در مرتبه اول،تخریب منابع جاذب گردشگر (طبیعی و فرهنگی) روستاها به علت عدم رسیدگی مناسب با امتیاز وزنی ۰/ ۲۴ درمرتبه دوم و مهاجرت نیروی جوان روستاها به علت کمبود شغل با امتیاز وزنی۰/۲۰ در مرتبه سوم، مهم‌ترین نقاط ضعف توسعه گردشگری در شهرستان محسوب می‌شوند.

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

جدول۸) خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل راهبردی(استراتژیک)

عوامل راهبردی(استراتژیک)	وزن	درجه بندی	امتیاز وزنی	برنامه ریزی		
				کوتاه مدت	میان مدت	بلند مدت
S1- با توجه به اینکه در جذب گردشگر ...	۰/۰۹	۴	۰/۳۶		*	*
S2- به خاطر قرار گیری این روستاها ...	۰/۰۸	۴	۰/۳۲	*		*
S3- تردد مسافران زیادی که...	۰/۰۸	۳	۰/۲۴	*		
W1- کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی- رفاهی برای جذب گردشگر	۰/۰۹	۴	۰/۳۶	*	*	*
W2- تخریب منابع جاذب گردشگر ...	۰/۰۶	۴	۰/۲۴	*	*	*
W3- مهاجرت نیروی جوان این ...	۰/۰۶	۴	۰/۲۴	*		
O1- جایگاه برجسته توریستی شهر ...	۰/۰۸	۴	۰/۳۲	*		*
O2- قرارگیری شهرستان خور و ...	۰/۰۷	۴	۰/۲۸	*		
O3-جایگاه جغرافیایی مناسب ..	۰/۰۹	۳	۰/۲۷	*	*	*
O4- رونق اقتصادی بویژه در بخش ...	۰/۰۶	۳	۰/۱۸	*		
T1- تشدید فاصله فاحش اقتصادی بین ...	۰/۰۹	۴	۰/۳۶	*		*
T2- تأثیرات شهرهای بزرگ اطراف به ...	۰/۰۸	۴	۰/۳۲	*		*
T3- اختلاف شدید جمعیتی بین اصفهان و ...	۰/۰۸	۳	۰/۲۴	*		*
T4- عدم برنامه‌ریزی مناسب ...	۰/۰۷	۳	۰/۲۱	*		*
جمع	۱/۰۰		۳/۹۴			

در جدول های ۹ و۱۰ اولویت بندی هریک از اجزای مدل SWOT به نسبت تأثیرگذاری آنها، به صورت نزولی تنظیم شده است .swot به طور ساده به عنوان ابزار بررسی قوت‌ها، ضعف ها، فرصت‌ها و تهدیدهای محیط برون سازمانی است و حروف اول واژگان انگلیسی عبارتند از: (S) Strength به معنی قوت،(W) Weakness به معنی ضعف،(O) Opportunity به معنی فرصت و(T) Threats به معنی تهدید. درحقیقت، ابزاری است که عموماً برای کنار هم قرار دادن یافته‌های تحلیل، فشارهای خارجی و قابلیت‌های داخلی استفاده می شود(سبحانی،۱۳۸۹: ۱۱۶).

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

جدول ۹) اولویت بندی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها در توسعه گردشگری روستایی

شماره	اولویت بندی نقاط (S)قوت	اولویت بندی نقاط (W)ضعف	اولویت بندی (O)فرصت ها	اولویت بندی (T)تهدید ها
۱	با توجه به اینکه در جذب گردشگر و توسعه صنعت گردشگری...	کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی-رفاهی	جایگاه برجسته توریستی شهر اصفهان در خاورمیانه	تشدید فاصله فاحش اقتصادی بین منطقه اصفهان و سایر مناطق ...
۲	قرار گیری این روستاها در کنار کویر...	تخریب منابع جاذب گردشگری (طبیعی و فرهنگی) این روستاها	قرارگیری شهرستان خور وبیابانک در مسیر بین ...	تأثیرات شهرهای بزرگ اطراف به علت امکانات و خدمات بر ...
۳	تردد مسافران زیادی که از کمربندی کنار شهر...	مهاجرت نیروی جوان از این روستاها	جایگاه جغرافیایی مناسب شهرستان خور	اختلاف شدید جمعیتی بین اصفهان و سایر شهرها
۴	عدم موانع فیزیکی در ایجاد و گسترش زیر	تغییرات اقلیمی و وجود ماسه‌های روان	رونق گردشگری در شهرستان خور...	اثرهای اکولوژیکی نامطلوب
۵	فرهنگ مهمان نوازی خوب ساکنان ...	کمبود منابع آب و خاک در مجموعه...	جایگاه مناسب این شهرستان در استان	عدم برنامه‌ریزی مناسب و تأمین ...
۶	تمرکز عناصر مهم کشاورزی، جمعیتی، فرهنگی، علمی، ...	فقدان مراکز و ارگان‌های آموزش دهنده ...	بهبودی نسبی وضع اقتصادی مردم و زیاد شدن مسافرت‌های تفریحی	کمبود منابع آبی و پیدایش بحران آب در ایران مرکزی
۷	آیین‌ها و مراسم خاص موجود در منطقه	عدم پوشش گیاهی...	نتایج و پیامدهای منفی ناشی از ...	عدم تعادل منطقه ای به علت تمرکز بیش از حد
۸	شبکه ارتباطی تقریبا مناسب بین شهر خور و مجموعه روستاهای آن	عدم گسترش خدمات دهی بخش حمل و نقل عمومی ...	مورد توجه قرار گرفتن صنعت گردشگری توسط مسؤولان استان ...	خطر ماسه های روان و از بین بردن زمین‌های قابل کشت ...
۹	عدم ناهمواری‌ها و موانع طبیعی در بالا ...		وجود مراکز مهم آموزش عالی در سطح استان	خطر تخلیه شدن کامل روستاها و تخریب این ...
۱۰	عدم آلوده کننده‌های محیطی در این شهرستان		قابل توجه بودن کویر و روستاهای حاشیه ...	فرصت‌های شغلی موجود در بیرون از ...
۱۱	کم بودن فاصله بین روستاهای شهرستان خور و بیابانک		قابل توجه و جالب بودن روستاها و...	
۱۲	مناسب بودن هزینه اسکان و حمل و نقل			
۱۳	امنیت خوب منطقه			
۱۴	متنوع بودن منابع جاذب گردشگری ...			

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

راهبردهای رقابتی – تهاجمی SO

راهبردهای فوق بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی تمرکز دارند و عبارتند از:

- توسعه تأسیسات گردشگری مانند ایجاد مهمانسرا، رستوران و استفاده از طبیعت زیبا و بکر روستاهای شهرستان خور و بیابانک به منظور ایجاد اشتغال برای جوانان روستایی؛
- استفاده از پتانسیل کویرگردی شهرستان خور و بیابانک؛
- توسعه خطوط زمینی و ایجاد زمینه توسعه حمل و نقل عمومی.

راهبردهای تنوع ST

راهبردهای فوق بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی تمرکز دارند و عبارتند از:

- تقویت تبلیغات و اطلاع رسانی از طریق رسانه‌ها در خصوص پتانسیل‌های گردشگری روستایی شهرستان خور و بیابانک؛
- توسعه شبکه اطلاعات گردشگری.

راهبردهای بازنگری WO

این راهبردها ضمن تأکید بر نقاط ضعف درونی، سعی در استفاده از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف منطقه گردشگری مورد نظر دارند وعبارتند از:

- استفاده از توان مشارکتی مردمی در برنامه‌ریزی گردشگری؛
- سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در جهت توسعه گردشگری منطقه؛
- ایجاد تعامل بین سازمان‌های متولّی گردشگری در جهت توسعه گردشگری منطقه.

راهبردهای تدافعی WT

این راهبردها بر رفع آسیب پذیری تأکید دارند و عبارتند از:

- استفاده از نیروهای متخصص در صنعت گردشگری و برنامه ریزی و اجرای بلند مدت و کوتاه مدت؛
- آگاه نمودن مردم برای حفاظت از منابع طبیعی، تاریخی و جلوگیری از تخریب محیط زیست منطقه؛
- ارتقای خدمات عمومی در منطقه برای جذب گردشگر.

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

کاربرد مدل TCI برای تعیین فصول مناسب گردشگری در شهرستان خور و بیابانک (شاخص اقلیم گرشگری)[۵]

یکی از عوامل مؤثر بر زندگی، سلامتی و آسایش انسان؛ بویژه عواملی که باید در بحث گردشگری مدّ نظر قرار گیرد، شرایط اقلیمی است . وضعیت آب و هوایی یک منطقه، از جمله مهمترین عوامل مؤثر در جهت جذب گردشگر و یا بالعکس تضعیف آن است (دی فریتاس، 2003). روش های مختلفی برای طبقه بندی های اقلیمی از دیدگاه آسایش انسان وجود دارد که از جمله می توان به شاخص دمای معادل فیزیولوژیک (PET) (ماتزارکیس و آلکوفورادو، 2007) اشاره کرد. با وجود در دسترس بودن اطلاعات مورد نیاز در محاسبه شاخص اقلیم گردشگری میچکوفسکی تاکنون این شاخص به طور کاربردی در ایران استفاده نشده است .

معرفی شاخص اقلیم آسایش گردشگری و چگونگی محاسبه آن: شاخص اقلیم آسایش گردشگری(TCI) در سال ۱۹۸۵ توسط میچکوفسکی ارائه گردید. TCI ترکیبی از عوامل اقلیمی مؤثر بر آسایش گردشگران است. به کمک این شاخص، مناسبترین زمان سفر از نظر آسایش اقلیمی گردشگران تعیین می شود. TCI برای توراپراتورها و آژانس های مسافرتی در ارائه تورهایی با برنامه ریزی های مناسب زمانی و مکانی قابل استفاده خواهد بود . فرمول محاسباتی شاخص مذکور در فرمول (۱) نشان داده شده است.

$$TCI = 2(4Cid+Cia+2R+2S+W) \quad (۱$$

که در آن:

Cid: شاخص آسایش در بازه زمانی روز که ترکیب میانگین حداکثر دمای هوا و میانگین حداقل رطوبت نسبی است.

Cia: شاخص آسایش شبانه روزی و در بر گیرنده میانگین دمای هوا و میانگین رطوبت نسبی است.

R: مجموع بارندگی

S: میانگین تعداد ساعات آفتابی در روز

W: میانگین سرعت باد

به منظور تعیین Cid و Cia از منحنی شاخص دمای مؤثر که در شکل (۲) نشان داده شده و وزن هرکدام از این مؤلفه-ها در جدول (۱۰) ارائه شده است، استفاده می شود.

14- Tourism Climate Index

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

جدول ۱۰) مؤلفه‌های مؤثر بر شاخص اقلیم آسایش گردشگری TCI

مؤلفه	متغیرهای ماهانه	تأثیر بر Tci	مقدار وزن در معادله Tci
Cld	حداکثر دمای روزانه و حداقل رطوبت نسبی	نشان دهنده آسایش حرارتی در حالتی که گردشگران بیشترین فعالیت را دارند.	٪ ۴۰
Cla	میانگین روزانه دما و رطوبت نسبی	نشان دهنده آسایش حرارتی در ۲۴ ساعت(شامل ساعات خواب و استراحت هم می شود).	٪ ۱۰
بارندگی(R)	مجموع بارندگی	مؤثر بر فعالیت های گردشگری که در محیط باز صورت می گیرند.	٪ ۲۰
تابش (S)	میانگین تعداد ساعات آفتابی در روز	در دمای بالا باعث سوختگی شده و تأثیر منفی دارد؛ اما در بیشتر مواقع اثر مثبت بر آسایش گردشگران دارد.	٪ ۲۰
باد (W)	میانگین سرعت باد	متغیری که با توجه به دما اثر مثبت یا منفی در آسایش گردشگران ایجاد می کند.	٪۱۰

مأخذ: میچکوفسکی، ۱۹۸۵

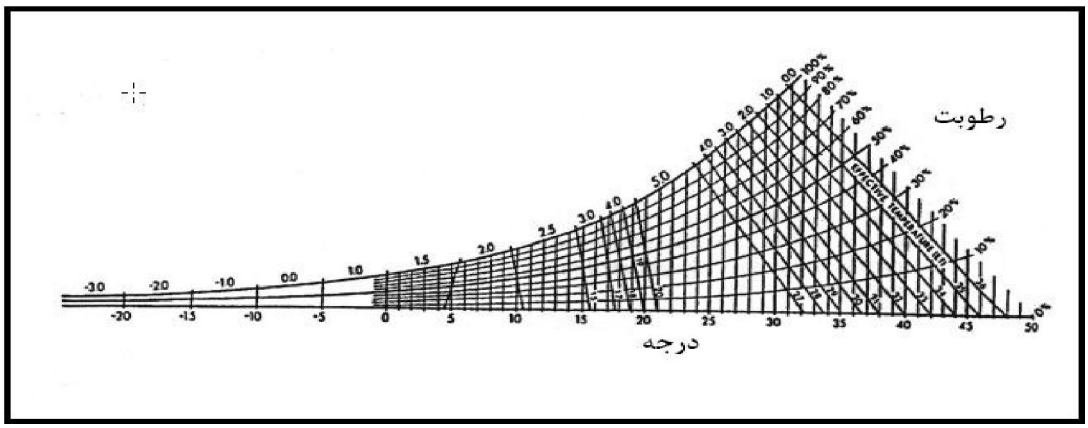

شکل ۲) رتبه های مربوط به شاخص آسایش شبانه روزی گردشگران بر اساس شاخص دمای مؤثر

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

جدول ۱۱) مقادیر عددی شاخص TCI

حدود شاخص Tci	رتبه	نام یا گروه اقلیمی	گروه اقلیمی کلی
۹۰ – ۱۰۰	۹	ایده آل	عالی
۸۰ – ۸۹	۸	عالی	
۷۰ – ۷۹	۷	خیلی خوب	خیلی خوب و خوب
۶۰ – ۶۹	۶	خوب	
۵۰– ۵۹	۵	قابل قبول	قابل قبول
۴۰ – ۴۹	۴	حد بحرانی و مرزی	
۳۰ – ۳۹	۳	نا مطلوب	نامطلوب
۲۰ – ۲۹	۲	بسیار نامطلوب	
۱۰ – ۱۹	۱	بسیار نامطلوب	
۹ –(۹-)	۰	غیر قابل تحمل	
(۱۰-) –(۲۰-)	۱	غیر قابل تحمل	

مأخذ: میچکوفسکی، ۱۹۸۵

بررسی شاخص اقلیم آسایش گردشگری ایستگاه خور و بیابانک

مقادیر شاخص اقلیم آسایش گردشگری در خور و بیابانک از۵۸ تا ۱۰۰ تغییر می کند. بیشترین مقدار متعلق به ماه مه و کمترین نمره و رتبه شاخص مربوط به ماه های ژانویه و فوریه با مقدار ۴۸ است. ماه های مه (۱۱ اردیبهشت تا ۱۰ خرداد)، اکتبر(۹ مهر تا ۹ آبان)، سپتامبر(۱۰ شهریور تا ۸ مهر) بهترین وضعیت اقلیمی(رتبه نهم) برای آسایش گردشگران را دارد. با شروع ماه نوامبر تا پایان ماه مارس (۱۰ آبان تا ۱۱ فروردین) به تدریج از مقدار شاخص آسایش کاسته شده و رتبه های مربوط به آن نزول یافته است و در نتیجه آسایش اقلیمی کمتری برای گردشگران انتظار می‌رود. از اوایل آوریل تا پایان مه (۱۲ فروردین ۱۰ خرداد) مجدداً شاخص، روند صعودی دارد. از ماه ژوئن تا اوت مجدداً از مقدار شاخص کاسته شده است. مقادیر به دست آمدهTCI ایستگاه خور و بیابانک برای ماه های مختلف سال در شکل (۳)نشان داده شده است. بر اساس این شکل خور و بیابانک از جمله مناطقی است که شرایط آب و هوایی آن از اواسط فصل بهار تا انتهای آن و اواخر فصل تابستان تا اواسط فصل پاییز بهترین وضعیت را در جذب گردشگر دارد(علیزاده،۱۳۹۰: ۱۲۰). از ماه نوامبر تا پایان ماه مارس به تدریج با افزایش مقدار بارش و رطوبت نسبی و کاهش ساعات آفتابی رتبه منطقه کاهش یافته و نشان دهنده کاهش آسایش اقلیمی گردشگران است.

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

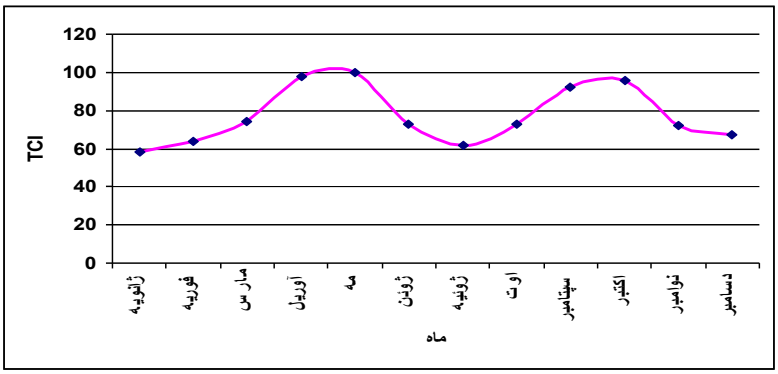

شکل ۳) توزیع ماهانه شاخص اقلیم آسایش گردشگری ایستگاه خور و بیابانک

جدول ۱۲) مقادیر عددی شاخص TCI ایستگاه خور و بیابانک

ماه	مقدار عددی TCI	گروه اقلیمی	رتبه
ژانویه	۵۸	قابل قبول	۵
فوریه	۶۴	خوب	۶
مارس	۷۴	خیلی خوب	۷
آوریل	۹۸	ایده ال	۹
مه	۱۰۰	ایده آل	۱۰
ژوئن	۷۳	خیلی خوب	۷
ژوئیه	۶۲	خوب	۶
اوت	۷۳	خیلی خوب	۷
سپتامبر	۹۲	ایده آل	۹
اکتبر	۹۶	ایده آل	۹
نوامبر	۷۲	خیلی خوب	۷
دسامبر	۶۷	خوب	۶

نتیجه‌گیری

براساس اطلاعات جدول‌های مدل SWOT و رتبه بندی عوامل مؤثر داخلی و خارجی تأثیرگذار بر گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه مشخص گردید وجود منابع جاذب طبیعی و فرهنگی، همجواری با مناطق کویری مهمان نوازی سکنه، آداب و رسوم، وجود آثار تاریخی و فرهنگی، قرار گیری شهرستان در مسیر پرتردد محور اصفهان- یزد- مشهد، از مهمترین فرصت‌ها و ظرفیت‌های موجود در جذب گردشگر است. همچنین، عدم خدمات دهی بخش حمل و نقل عمومی، مهاجرت نیروی جوان، تخریب محیط،کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی – رفاهی، عدم تأمین بودجه در

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

خصوص توسعه گردشگری روستایی و... از مهمترین چالش‌ها وتنگناهای گردشگری در روستاهای خور و بیابانک است.

- تفسیر فرضیه اول: بر اساس اطلاعات جدول (۷) از نظر پرسش شوندگان کمبود امکانات و تسهیلات اقامتی- رفاهی برای جذب گردشگر با امتیاز وزنی ۰/۲۸ مهمترین چالش در توسعه گردشگری روستایی شهرستان خور و بیابانک است. ایجاد امکانات و تسهیلات اقامتی – رفاهی در جذب گردشگر به این روستاها تأثیر گذار باشد. لذا فرض H_0 رد(H_0:rxy=0) و فرض H_1 تأیید($H_1 \neq 0$:rxy) می گردد و فرضیه اول مورد تأیید است.
- تفسیر فرضیه دوم: براساس اطلاعات جدول (۱۲) و شکل (۴) و تحلیل‌های مدل TCI شهرستان خور و بیابانک از اواسط اواسط فصل بهار تا انتهای آن و اواخر فصل تابستان تا اواسط فصل پاییز بهترین وضعیت را در جذب گردشگر دارد. لذا فرض H_0 رد(H_0:rxy=0) و فرض H_1 تأیید($H_1 \neq 0$:rxy) می گردد و فرضیه دوم نیز قابل قبول است.

پیشنهادها و راهبردها

با توجه به تحلیل‌ها و نتایج به‌دست آمده پیشنهادهای زیر برای توسعه گردشگری روستایی در شهرستان خور و بیابانک ارائه می‌گردد:

۱- معرفی روستاهای شهرستان، از طریق رسانه‌ها به گردشگران داخلی و خارجی؛

۲- ایجاد تسهیلات اقامتی-رفاهی مناسب در مرکز شهرستان برای اقامت گردشگران؛

۳- آگاه نمودن ساکنان روستا از درآمدهای حاصل از ورود گردشگران به روستا؛

۴- برقراری تورهای گردشگری روستایی و کویرگردی توسط دفاتر خدمات مسافرتی.

منابع

۱- ابراهیم زاده، عیسی وآقاسی، عبدالله.(۱۳۸۸).تحلیل عوامل مؤثر بر گسترش گردشگری در ناحیه ساحلی چابهار با استفاده از مدل SWOT، *مجله مطالعات شهری و منطقه ای*، ش ۱،تابستان ۸۸، دانشگاه اصفهان، ص ۱۰۷-۱۲۸.

۲- زاهدی، شمس السادات.(۱۳۸۲). تحلیلی بر انواع توریسم و ارتباط آنها با یکدیگر، *فصلنامه مطالعات جهانگردی*، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، شماره ۱۰، ص ۱- ۱۱.

۳- رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد.(۱۳۸۴). *شناخت گردشگری*، اصفهان: انتشارات چهار باغ.

۴-رزم آور، سمانه .(۱۳۸۹). *بررسی گردشگری یاسوج*، پایان نامه کارشناسی، سقایی،محسن،دانشگاه غیرانتفاعی شیخ بهایی،گروه مدیریت جهانگردی.

۵- سقائی،محسن.(۱۳۸۸). امور مسافرت و صدور بلیت، جهاد دانشگاه دانشگاه اصفهان.

۶ – سقایی، مهدی.(۱۳۸۲). *بررسی قابلیت های گردشگری در ایران*، پایان نامه کارشناسی رشد، پاپلی، محمدحسین، دانشگاه فردوسی مشهد.

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

۷-سبحانی، بهروز.(۱۳۸۹). شناخت پتانسیل‌های گردشگری منطقه آبگرم سردابه در استان اردبیل با روش SWOT، *مجله مطالعات شهری و منطقه ای*،ش۴، بهار۸۹، ص ۱۱۳-۱۲۸.

۸-شکوری، مهسا.(۱۳۸۸). *بررسی گردشگری روستایی*، پایان نامه کارشناسی، ازانی، مهری، دانشگاه غیر انتفاعی شیخ بهایی،گروه مدیریت جهانگردی.

۹- ضرابی،اصغر؛ محودی،جمال و باباخانزاده،ادریس.(۱۳۹۰).تحلیلی بر جاذبه ها و تسهیلات گردشگری منطقه اورمانات، *مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ش ۳، پاییز ۹۰، ص۳۵- ۵۲.

۱۰- علیزاده، محمد.(۱۳۹۰). *بررسی قابلیت‌های توسعه گردشگری کویری(مطالعه موردی: روستاهای شهرستان خور و بیابانک)*،پایان نامه کارشناسی ارشد، سقائی، محسن دانشگاه پیام نور مرکز فریمان.

۱۱- قدمی،مصطفی؛ علیقلی زاده، ناصروآنامرادنژاد، رحیم.(۱۳۸۸). بررسی نقش گردشگری در تغییرات کاربری اراضی مقصد(نمونه موردی: بخش مرکزی شهرستان نوشهر)، *مجله مطالعات شهری و منطقه ای*، ش ۳، زمستان ۸۸، ص ۲۱-۴۲.

۱۲-گلکار، کوروش .(۱۳۸۴). مناسب سازی تکنیک تحلیلی swot، *مجله صفه*، ش ۴۱، سال پانزدهم، پاییز و زمستان۸۴ ص ۱۹- ۳۹.

13- D- Freitas, C. R .2007. Theory, Concepts and Methods in Tourism Climate Research. School of Geography and Environmental Science, The University of Auckland, private Bag, Auckland, New Zealand

14- Matzarakis , A . Alcoforado, M. J. 2007. Importance of thermal comfort and bioclimate for tourism. Climate change and tourism 7-8 sept., Freiburg.

15-- Mieczkowski , Z. 1985 .The tourism climatic index: a method of evaluating world climates for tourism . The Canadian Geographer,

16-www.Khoormet.ir

17-www.Tourismroham.com

18-Noorportal.net

19-www.modiryar.com

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]

[Downloaded from georesearch.ir on 2024-04-25]